

NATURA 2000-GEBIED: 069 BRUUK
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 15 MEI 2017

Aanwezig namens Provincie:

Aanwezig namens Terreinbeheerder:
Overige aanwezigen:

Datum bezoek:

15 mei 2017

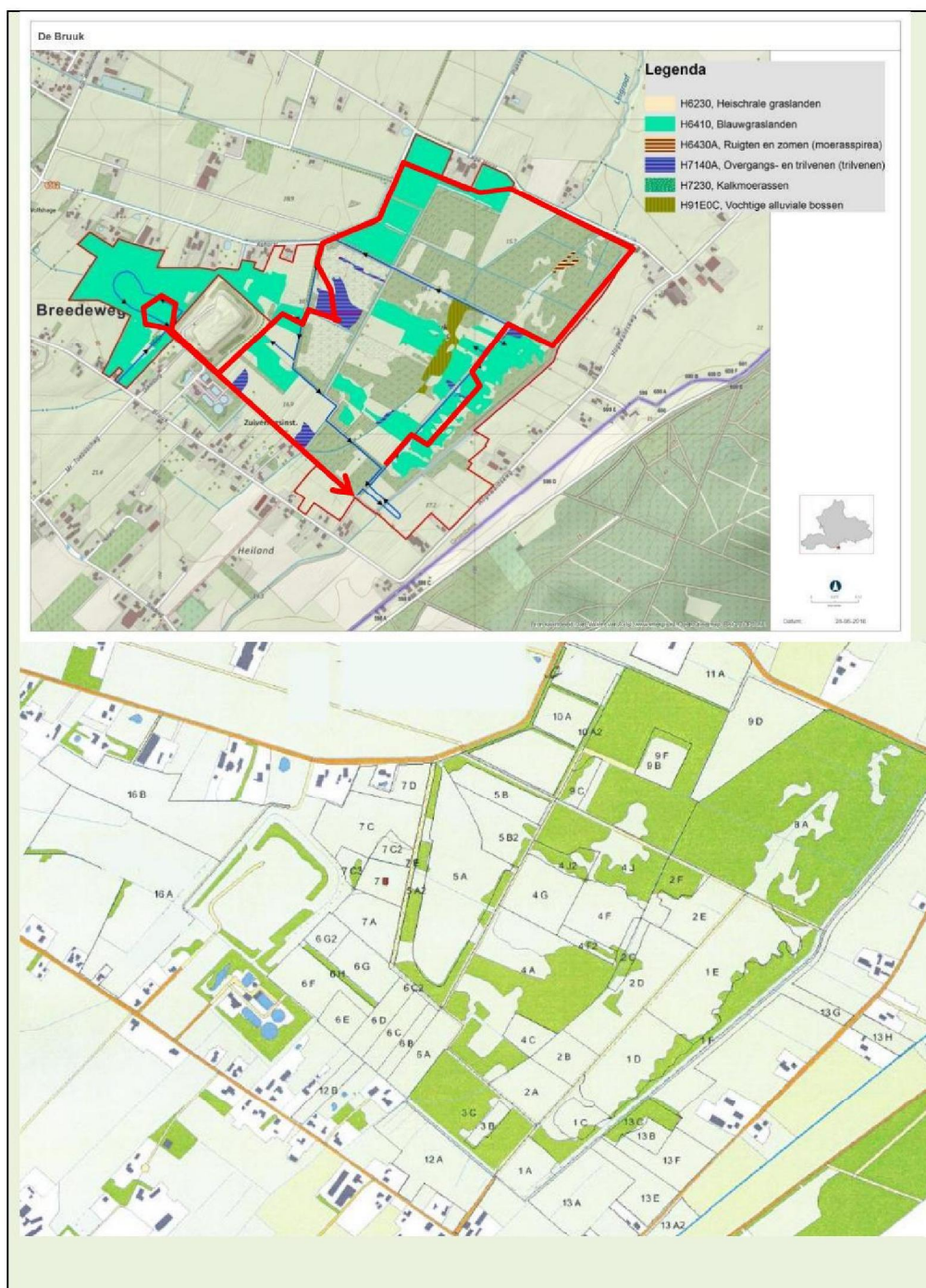
Doel

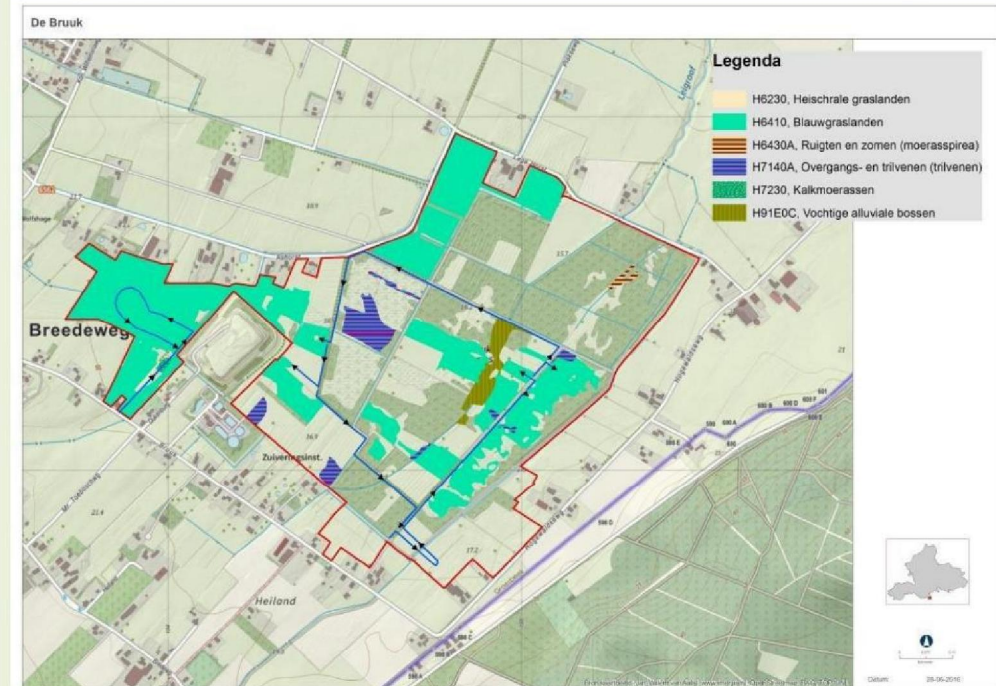
Het doel van het bezoek is na te gaan of de stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebied Bruuk zich ontwikkelen volgens verwachting, zoals is beschreven in de PAS-gebiedsanalyse voor dit gebied. Dit in het licht van de voorgenomen maatregelen en het te verwachten effect op omvang en kwaliteit van de habitattypen. Het veldbezoek beperkt zich daarbij tot zichtbare ontwikkelingen en vormt een aanvulling op de overige monitoring die in het gebied plaatsvindt.

Als voorbereiding op het veldbezoek is de gebiedsanalyse en het verslag van vorig jaar bestudeerd. Aan de beheerders is gevraagd eerder in het veld waargenomen signalen uit het veldbezoek in te brengen.

Bevindingen

De Bruuk is in eigendom van Staatsbosbeheer. Alleen voor het habitatype Blauwgraslanden (H6410) is er een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd. Gezien het voornemen om voor de andere habitattypen die in het Natura 2000-gebied aanwezig zijn ook instandhoudingsdoelen toe te voegen, is hier bij het veldbezoek ook aandacht aan besteed. De gevolgde route is op de onderstaande kaart in rood aangegeven. Daaronder is een kaart met vaknummers opgenomen (gehanteerd door Staatsbosbeheer). Het veldbezoek is gericht op de kwaliteit van de habitattypen en de ontwikkeling hiervan. Daarnaast is gekeken naar de al uitgevoerde maatregelen in het kader van de PAS. Dit zijn alleen interne maatregelen. Voor de uitvoering van de overige maatregelen, waaronder veel externe, moet eerst de hydrologische nulsituatie goed in kaart zijn gebracht. Hiervoor zijn onder andere peilbuizen geplaatst bij omliggende woningen. Na de zomer worden de resultaten geanalyseerd en besproken met bewoners. Aan de hand hiervan wordt in voorjaar 2018 bepaald of er mitigerende maatregelen nodig zijn en zo ja welke. Aansluitend hierop kan de uitvoering van de maatregelen uit de gebiedsanalyse worden opgestart. Het is van belang hierbij een strakke tijdsplanning aan te houden, aangezien een groot deel van de uitvoering van deze maatregelen staat gepland voor de eerste beheerplanperiode.

Zoals ook vorig jaar naar voren kwam en in de gebiedsanalyse is beschreven, staan de blauwgraslandpercelen in het oosten (vak 1C, D en E) als gevolg van verzuring onder druk, hier komen hoge bedekkingen voor met gewoon veenmos (zie foto). Deze verzuring is het gevolg van de Oostelijke Leigraaf die het kwelwater vanuit het oosten wegvangt. Voor veel blauwgraslanden in de Bruuk geldt dat het niet zozeer te droog is, maar dat de kwel onvoldoende hoog en langdurig aan maaiveld komt, waardoor de bodem uitloogt (de basenverzadiging wordt minder). Verondieping, verbreding en beleming van de Oostelijke Leigraaf staat op de agenda voor de eerste planperiode (PAS-maatregel M3). Mogelijk zijn er aanvullende, interne maatregelen nodig in de tweede planperiode zoals lokaal plaggen om de veenmoslaag te verwijderen. Dit kan echter pas zodra de standplaatscondities in orde zijn, anders is het veenmos snel terug. Het is van belang om een debietmeting van de Oostelijke Leigraaf en Centrale Leigraaf uit te voeren, zodat een waterbalans kan worden opgesteld en duidelijkheid wordt verkregen over de effectiviteit van de maatregelen. Daarnaast is het van belang om voor uitvoering van de maatregelen (bij voorkeur in 2018) een nieuwe vegetatiekartering uit te voeren (laatste keer was in 1997) en aanvullend een soortkartering waarbij alle soorten veenmos worden meegenomen, om de mate van verzuring in kaart te brengen. De invulling van de monitoring wordt momenteel uitgewerkt in het kader van de PAS-procesmonitoring. Het middelste deel van deze graslanden is kwalitatief beter (overgang 1C naar D). Het is hier een stuk natter door de wat lagere ligging. Hier komt ook het zeldzame trilveenveenmos voor, een echte basenminnende soort. Net als vorig jaar is een aantal vlakken waar moerasviooltje staat niet gemaaid in verband met de vlinder zilveren maan (zie foto). Dit lijkt effectief want er zijn de laatste jaren veel exemplaren van deze soort waargenomen.

Links: uitbundige groei van gewoon veenmos, rechts: ongemaaide strook t.b.v. zilveren maan.

Aan de andere kant van de weg (vakken 2A, B, D en E) speelt de 'veenmosproblematiek' niet, de kwaliteit is hier goed. Er komen zowel vegetaties en soorten voor van veldrusschraalland als blauwgrasland (twee vormen van habitattype H6410 Blauwgrasland). Typische blauwgraslandsoorten zijn hier vlozegge, blonde zegge en spaanse ruiter.

Bij vak 9D loopt de Centrale Leigraaf die in 2013/2014 is verondiept en beleemd (PAS-maatregel M2). Het vak is in 2007 geplagd en de vegetatie heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een soortenarme vorm van het veldrusschraalland die nog niet tot beperkt tot H6410 kwalificeert. Het vak is niet meegenomen bij de uitwerking van PAS-maatregelen omdat de vegetatiesamenstelling daar eerder geen aanleiding voor gaf (geen habitattype). De vegetatie ontwikkelt zich voorzichtig in de richting van het habitattype blauwgrasland, maar wordt nu beperkt door verdroging en zal geen baat hebben bij de voorgenomen PAS-maatregelen. De naastgelegen vakken 11A en 10A bevatten wel voorkomens van het habitattype Blauwgrasland. Ongeveer 10% kwalificeerde bij de totstandkoming van de habitattypenkaart (rond 2010), dit percentage neemt geleidelijk aan toe. De leemlaag is hier relatief rijk aan basen, maar ook hier is uitloging door te lage grondwaterstanden een knelpunt. In deze vakken (en vak 9D) is het aan te bevelen om extra te maaien (2x per jaar) ten behoeve van verdere verschraling, ook al is de hydrologie (nog) niet op orde.

Overige habitattypen (zonder instandhoudingsdoelstelling)

Overgangs- en trilveen (H7140A)

In de Bruuk komt dit habitattype op een aantal locaties voor. Vaak gaat het in feite om een verzuurde variant van het blauwgrasland. Een aanbeveling is daarom, om als voor dit habitattype een instandhoudingsdoel wordt toegevoegd, op te nemen dat er achteruitgang van overgangs- en trilveen mag zijn ten gunste van blauwgrasland.

Het laagste deel van vak 5A bestaat uit dit habitattype, maar blijkt zich te ontwikkelen richting het habitattype blauwgrasland. Een overweging is om ook hier (pleksgewijs) vaker te maaien om verschraling te versnellen. Dat geldt vooral voor het zuidelijke deel, wat niet geplagd en daardoor een productievere en minder soortenrijke vegetatie heeft. Ten noorden hiervan ligt een greppel die al is verondiept, maar niet voldoende. Het is van belang voor de hydrologie van deze percelen dat de greppel nog verder wordt verondiept (PAS-maatregel M1: verondiepen en belemen interne watergangen). De vegetatie in het noorden van vak 5A ontwikkelt zich, nadat het perceel ongeveer 10 jaar geleden is geplagd, goed en is zeer gevarieerd vanwege het reliëf (zie foto).

Gevarieerde vegetatie door reliëf in het noorden van vak 5A.

De vegetatie in vak 6F bestaat gedeeltelijk uit overgangs- en trilveen, maar de vegetatie ontwikkelt zich ook hier richting het habitatype blauwgrasland. Een extra maaibeurt (2x per jaar) zal ook hier zorgen voor snellere verschraling.

Vochtige alluviale bos (H91E0C)

Dit bos komt voor in vakken 2C en F en lijkt stabiel.

Heischraal grasland (H6230)

Dit habitatype komt alleen voor in vak 7B, waar de oppervlakte zich geleidelijk uitbreidt door verzuring en verdroging, veroorzaakt door de nabijgelegen Ashorstersloot. Na hydrologische maatregelen aan de Ashorstersloot ([PAS-maatregelen M5a en M5b](#)) zal de vegetatie zich naar verwachting ontwikkelen naar het habitatype blauwgrasland. Zoals vorig jaar bij het PAS veldbezoek al is vastgesteld, is de aanbeveling om als voor dit habitatype een instandhoudingsdoel wordt toegevoegd, in het aanwijzingsbesluit op te nemen dat heischraal grasland in oppervlakte mag afnemen ten gunste van het habitatype blauwgrasland. In het omliggende blauwgrasland is, in tegenstelling tot 3-4 jaar geleden, geen grote keverorchis meer aangetroffen. Dit is een aandachtspunt voor volgend jaar.

Kalkmoeras (H7230)

De enige plek in het Natura 2000-gebied met kalkmoeras is vak 16A. Dit is één van de meest basenrijke delen van de Bruuk. Het terrein is ca. 10 jaar geleden geplagd en bevindt zich in een pionierstadium. Een waarneming van een rondvliegende tengere grasjuffer bevestigt dat beeld. Net als vorig jaar is geconstateerd, ontwikkelt het terrein zich goed met bijzondere soorten zoals zeggroene zegge en knopbies. De vegetatie wordt gevormd door een arme variant van het kalkmoeras (associatie van eenbloemige waterbies), ambitie is dat ook soortenrijkere/ andere vormen tot ontwikkeling komen, bijvoorbeeld met vetblad. Er is geen aanleiding tot een intensiever maaibeheer. De vraag is wel hoe lang de vegetatie in dit pionierstadium zal blijven. De watergang hier is in het verleden verondiept en beleemd, maar zal opnieuw worden beleemd omdat de leem plaatselijk is verzakt ([PAS-maatregel M7](#)).

Overige waarnemingen

Op de grens tussen de vuilstort en de omliggende natuur groeit veel reuzenberenklauw, vanwege de geroerde grond. Naar verwachting vormt dit, in verband met het maaibeheer, geen bedreiging voor het blauwgrasland, maar het verdient wel aandacht. De effecten van de vuilstort zijn onduidelijk, er is een onderzoeksmaatregel opgenomen in de gebiedsanalyse. Er staan peilbuizen rondom de vuilstort die niet meer worden bemonsterd, het is van belang dat

dit wel gebeurt om inzicht te krijgen in de waterkwaliteit rondom de vuilstort. In de sloot langs het pad bij de vuilstort is, net als bij de ingang van het gebied in de Oostelijke Leigraaf, een onbekende exoot waargenomen (zie foto). Het is al bij het waterschap gemeld en het is van belang om in de gaten te houden hoe deze soort zich ontwikkelt en of hij op meerdere plekken in het gebied wordt aangetroffen.

Links: reuzenberenklauw op de overgang van de vuilstort naar het natuurgebied, rechts: onbekende exoot.

Conclusies 2017

De Bruuk is alleen aangewezen voor het habitattype H6410 Blauwgrasland. Dit habitattype laat in het Natura 2000-gebied een beeld zien dat overeenkomt met de gebiedsanalyse. Het habitattype staat onder druk in de oostrand en rond het heischrale grasland (vak 7B). Op andere locaties is een bestendige of positieve ontwikkeling te zien maar duurzaam blijven voorkomen staat onder druk door onvoldoende toestroom van basenrijke kwel tot in de wortelzone. Sommige percelen zijn volgens de habitattypekaart geen habitattype Blauwgrasland, maar de vegetatie ontwikkelt zich daar wel in de richting van dit habitattype.

De volgende aandachtspunten en aanbevelingen zijn naar voren gekomen:

- Diverse hydrologische (externe) maatregelen worden uitgevoerd kort na vaststelling van de hydrologische nulsituatie in 2018. Het is wenselijk dat er dan ook een nulmeting is gedaan van de vegetatie en plantensoorten. Het wordt daarom aanbevolen dat Staatsbosbeheer in 2018 een uitgebreide SNL-vegetatiekartering en plantensoortenkartering uitvoert. Hierbij dienen ook de veenmossen te worden geïnventariseerd om een beeld te krijgen van de mate van verzuring (dit speelt vooral in de blauwgraslanden in het oosten). Ook is het van belang om de verspreiding van exoten mee te nemen. De invulling van de monitoring wordt momenteel uitgewerkt in het kader van de PAS-procesmonitoring. Er is een strakke planning nodig voor de uitvoering van de resterende hydrologische maatregelen, die binnen de eerste beheerplanperiode van 6 jaar moet plaatsvinden.
- Het is aan te bevelen om een aantal percelen waar de vegetatie zich nog niet heeft ontwikkeld tot blauwgrasland van goede kwaliteit een extra keer te maaien zodat ze sneller versralen, ook al is de hydrologie (nog) niet op orde.
- De greppel in vak 5A is al verondiept maar niet voldoende, het is van belang dat hij verder wordt verondiept om verdroging van het perceel tegen te gaan (M1: verondiepen en belemen interne watergangen).
- Het habitattype Heischraal grasland (H6320) zal na uitvoering van de resterende hydrologische maatregelen door toename van de kwel op de huidige locatie naar verwachting in oppervlakte afnemen ten gunste van Blauwgrasland (H6410). Als Heischraal grasland (H6320) als instandhoudingsdoel wordt toegevoegd, is het te

aan te bevelen om in het aanwijzingsbesluit op te nemen dat het achteruit mag gaan ten gunste van Blauwgrasland (H6410).

- Hetzelfde geldt voor het habitatype Overgangs- en trilveen (H7140A), omdat dit in feite verzuurde delen zijn van het blauwgrasland. Het is aan te bevelen om in het aanwijzingsbesluit op te nemen dat dit habitatype achteruit mag gaan ten gunste van Blauwgrasland (H6410).
- In de PAS-gebiedsanalyse is een onderzoeksmaatregel opgenomen ten aanzien van de effecten van de vuilstort op de waterkwaliteit (M13: onderzoek kennis-leemten). In verband hiermee is het aan te bevelen om de peilbuizen aan de rand van de vuilstort weer te gaan opnemen en te bemonsteren (dit is in het verleden wel gebeurd maar recent niet meer). De provincie is dit momenteel aan het onderzoeken.
- De watergang in vak 16A (bij het Kalkmoeras) wordt opnieuw beleemd (M7: verondiepen en belemen) omdat de leem plaatselijk is verzakt.
- Er is een onbekende exoot waargenomen bij de vuilstort en in de Oostelijke Leigraaf. Het is van belang te achterhalen in hoeverre deze een risico vormt en of hij zich uitbreidt. Het waterschap is op de hoogte dat de plant in de Oostelijke Leigraaf voorkomt.

Bevindingen veldbezoek 2016 en stand van zaken n.a.v. veldbezoek 2017:

- 2016: Het habitatype Blauwgrasland staat wel onder druk in de oostrand en rond het Heischrale grasland in het midden, maar op andere locaties is een positieve ontwikkeling te zien.
2017: deze conclusie blijft overeind. Er zijn wel zorgen over de duurzaamheid van de ontwikkelingen, daarvoor zijn juist ook de herstelmaatregelen bedoeld (toevoer basen in de wortelzone). Uitvoering van de geplande externe hydrologische maatregelen is van belang om knelpunten op te heffen voor de blauwgraslanden die onder druk staan.
- 2016: Er is een strakke planning nodig voor de uitvoering van de resterende hydrologische maatregelen, die binnen de eerste beheerplanperiode van 6 jaar moet plaatsvinden. Dit omdat eerst een gedegen peilbuizenonderzoek naar effecten op de waterstanden bij aangrenzende woningen moet zijn afgerond, voordat de resterende hydrologische maatregelen conform de Gebiedsanalyse zullen worden uitgevoerd.
2017: conclusie blijft overeind. Provincie geeft aan dat peilbuizenonderzoek bij woningen loopt en dat de resultaten na de zomer van 2017 worden geanalyseerd en besproken met de bewoners. Initiatief voor uitvoering van de externe hydrologische maatregelen ligt bij de provincie.
- 2016: Het habitatype Heischraal grasland (H6320) zal na uitvoering van de resterende hydrologische maatregelen door toename van de kwel op de huidige locatie naar verwachting afnemen ten gunste van Blauwgrasland (H6410). Als Heischraal grasland (H6320) als instandhoudingsdoel wordt toegevoegd, is het te aan te bevelen om in het aanwijzingsbesluit op te nemen dat het achteruit mag gaan ten gunste van Blauwgrasland (H6410).
2017: conclusie blijft overeind. Zie onder Conclusies 2017.

Dit verslag is vastgesteld door:

.....

Handtekening

(datum)

.....

Handtekening

(datum)